

válóságukhoz képest becsülni tudja, ebben voltaképp csakis a saját maga megbecsüléséről tesz tanúbizonyságot.

Még mindnyájunknak élénk emlékezetében van, milyen sötét gyász borult a fővárosra és Budapesten keresztül az egész országra, mikor Blaha Lujzát temették. És ez a gyász azt jelentette, hogy a magyar nemzet igenis jól tudja, milyen értéket birt és milyen felbecsülhetetlen kincset veszített a színésznőben, ki a magyar fajban levő kedvességet, szeretetreméltóságot, bájt és gráciát testesítette meg.

Ma már mindnyájan tudjuk, abban, hogy Budapest ábrázata és lelke magyar lett, sokkal több része van egy mosolygós, barnaszemű, pirosarcú, szép asszonynak, mint a politikusoknak, a szónokoknak, a városatyáknak, az erkölcsprédikátoroknak.

Nem egészen a miénk az, amit csak az értelmünkkel, a belátásunkkal fogtunk fel. Az érzéseinknek, az ösztöneinknek is bele kell a dolgokba kapcsolódnia. Mert az érzések, az ösztönök, az indulatok trónusra ültetik ugyan az értelmet, királynak, fölségnek nevezik, nagyon meg is becsülik, de csakis addig, míg a szegény értelem minden erejét arra használja, hogy kiszolgálja őket. De próbáljon csak ellenők cselekedni, útjukban állni, hej, hogy letaszítják ezt a szerencsétlen értelmet a trónusáról! A színészet hatása azért oly erős és impulzív, mert jóval kevesebb intellektus és sokkal több ösztön és indulat van benne, mint a többi művészetben. Azért kell a színészethez testi kiválóság éppen annyira, mint lelki. És éppen azért olyan felette nagy ritkaság az igazi nagy aktor. Ám tetszett az Úristennek, hogy egyszer a mi örömeinkre egy kiválóan szép testbe egy ragyogó, fényes művészi lelket adjon. Így született meg Rimaszombatban a magyar színészet hervadhatatlan nagysága: Blaha Lujza.

Életének, művészetének történetét annyiszor megírták már. Súlyos vívódásai, vergődései nem voltak. Nem kellett önmagával küzdeni, önmagát keresnie. Istennek ez a kiváltságos teremtese teljes készen volt, mikor a színpadra lépett. Önmagát játszotta, mindig csak önmagát: a kedves, jószágos, kicsit hiú, kicsit hamiskás, mulatni nagyon szerető, érzéseiben mindig

gészséges, vidám magyar asszonyt. Hogy mégis minden alakításának megvolt a maga egyéni profilja? — az művészi lelkének és temperamentumának végtelen skáláját bizonyítja. Az ösztönös zsenik legnagyobbjai közé tartozott, kiknek vérökben van a színjátszás és így nem is tévedhetnek. A fiatal Rafaelról van egy jellemző anekdota: Valaki megkérdezte tőle, hogy mit gondolt, mikor egyik képét komponálta? Rafael csodálkozva nézett végig a kérdezőn: Én nem gondolkozom, én csak festek. Blaha Lujza is csak játszott, le azt aztán senki tökéletesebben nála nem csinálta.

Hogy a rafaeli anekdota mennyire illik Blaha Lujzára, arra legjobb bizonyíték, amit egyszer Rákosi Jenő mondott róla. Csepreghy Ferenc darabjára, »A piros bugyelláris«-ra készültek a Népszínházban. A nagybeteg szerző lent volt Olaszországban s a Népszínház igazgatója, Rákosi Jenő rendezte a darabot. Blaha Lujza, — ez először esett meg vele életében, — nem találta meg szerepének, Török birónének a hangját. A rendező magyaráz, de hiába, nem megy a dolog. Rákosi Jenő végre is türelmét vesztí, felugrik a színpadra és csipőjére téve kezét, mondani kezdi a szerepet. De csak két mondatot mondhatott. Blaha Lujza gyorsan félretolta: tudok már mindent! És eljátszotta Török birónét, a magyar színpad legszebb, legnagyobb sikerét aratva benne. Magyarázni hiábavaló lett volna neki, de mutató után rögtön életre kelt benne a darab.

A kis Reindl Ludovika 1850. szept. 8-án született. Mint a nagy emberek rendszeren, hanyódás és vetődés közben jött a világra. A Rimaszombatba vezető országúton látott napvilágot Reindlné leánya, a magyar színészet történetének legragyogóbbi alakja.

Még egészen kis gyermek, mikor egyszerre valami kis angyal szerepében a színpadra kerül. Mert színészcsaládból származott és akárcsak mint Duse Eleonóra, amint járnai kezdett, már színpadra lépett. Nem is kellett neki sokat tanulnia. Mert mint mondtuk, nem is a tanulás útján termékenyült meg az ő nagy művészi lelke.

Édesatyja halála után Kölesi Antal vidéki színészhez megy anyja feleségül és anyjával és mostohaapjával együtt járnak